

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

IXe KAMER

A R R E S T

**nr. 225.947 van 23 december 2013
in de zaak A. 207.085/IX-8098**

In zake: Stef TROCH
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Karen Van Belle
 kantoor houdend te 9240 Zele
 Dr. Victor Van Cauterenstraat 35
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

de VZW VRIJ LOKERS ONDERWIJS VOOR JOUW
TOEKOMST
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jaak Haentjens
kantoor houdend te 9160 Lokeren
H. Hartlaan 56
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 21 november 2012, strekt tot de nietigverklaring van de beslissing van 21 september 2012 van de delibererende klas-senraad van het tweede leerjaar van de derde graad, studierichting houttechnieken TSO, van het VTI Sint-Laurentius te Lokeren, waarbij aan Stef Troch een oriënteringsattest C wordt toegekend.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partij heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur Jurgen Neuts heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partij en de verwerende partij hebben een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 16 december 2013.

Kamervoorzitter Geert Van Haegendoren heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Karen Van Belle, die verschijnt voor de verzoekende partij en advocaat Frederik Haentjens, die *loco* advocaat Jaak Haentjens verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Jurgen Neuts heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. Verzoeker is tijdens het schooljaar 2011-2012 als leerling ingeschreven in het tweede leerjaar van de derde graad, studierichting houttechnieken (TSO), aan het VTI Sint-Laurentius te Lokeren.

3.2. Eind juni 2012 behaalt verzoeker een jaartekort voor wiskunde, waarvoor de delibererende klassenraad hem een bijkomende proef oplegt. Verzoeker slaagt niet voor die bijkomende proef (38,41%).

Eind augustus 2012 kent de delibererende klassenraad aan verzoeker een oriënteringsattest C toe met het advies “om te gaan werken”. Die beslissing wordt aan verzoeker betekend met een brief van 30 augustus 2012; ze is als volgt gemotiveerd:

“Stef heeft voor [wiskunde] een aantal leerplandoelstellingen/eindtermen niet behaald. Onvoldoende inzet en gebrekkige studiemethode hebben verhindert dat Stef de basis van wiskunde heeft verworven.”

3.3. Op 5 september 2012 schrijft de moeder van verzoeker brieven aan de directeur en aan de voorzitter van de beroepscommissie waarin zij protesteert tegen de beslissing van de klassenraad.

3.4. Na afloop van een overleg op 10 september 2012, deelt de directeur aan verzoeker het volgende mee:

“Op het onderhoud dat in onze school plaatsvond met uw moeder, [...] op maandag 10 september 2012, heeft zij de reden van uw betwisting in uw naam kenbaar gemaakt.
Ik van mijn kant heb aan de hand van uw dossier aangetoond dat de beslissing goed overwogen is.
Ik ben van mening dat de elementen die mevrouw [...] heeft aangebracht, geen nieuwe bijeenkomst van de delibererende klassenraad rechtvaardigen.”

3.5. Met een brief van 11 september 2012 tekent verzoeker in volgende bewoordingen beroep aan bij de beroepscommissie:

“Op 3/9 werd ik formeel op de hoogte gebracht van de beslissing van de delibererende klassenraad (24/08) alsook [van] de motivering voor het uitreiken van een C-attest.
Conform de procedure 3.6 van het schoolreglement heeft op 10/09 een gesprek plaatsgevonden tussen mijn moeder, de adjunct directeur [...] en de directeur [...]. Tijdens dit gesprek heeft mijn moeder bovenvernoemde beslissing betwist.
Deze morgen heb ik een aangetekend schrijven ontvangen waarbij de school bij zijn eerder genomen beslissing blijft. Gezien het feit dat de betwisting dus blijft bestaan wens ik dus beroep aan te tekenen bij de beroepscommissie.
Op 24/08 vond al een informele communicatie plaats. Toen mijn moeder in de late namiddag nog niets van de school had vernomen, heeft zij zelf

de school gecontacteerd en heeft de directeur haar op de hoogte gesteld van de beslissing van [de] delibererende klassenraad. Tijdens dit gesprek heeft zij duidelijk gezegd dat zij overwoog verdere stappen te ondernemen. De directeur ging hier niet verder op in.

Intussen heeft mijn moeder zich geïnformeerd bij het CLB die toch duidelijk stelt dat de school de plicht heeft de beroepsprocedure toe te lichten.

Graag wil ik dus het advies-mededeling, vermeld op het document dat ik op 3/9 heb ontvangen, betwisten en wens ik beroep aan te tekenen.

Op basis van volgende argumenten ga ik niet akkoord met de motivering van de delibererende klassenraad:

1. Eén tekort en niet geslaagd

Er bestaat geen wettelijke bepaling [die] vereist dat een leerling voor alle of voor welbepaalde vakken voldaan moet hebben of een minimaal percentage voor het geheel van de vakken behaald moet hebben om te kunnen slagen.

Graag wil ik toch de aandacht vestigen op het feit dat het onvoldoende beperkt is gebleven tot één vak en voor de andere vakken een behoorlijk resultaat werd neergezet.

Tijdens het telefonisch onderhoud gaf mijn moeder aan dat wiskunde in de richting 'houttechnieken' geen hoofdvak is. Echter dit werd weerlegd met het argument dat wiskunde de basis is voor de algemene vorming en dat een beroepsopleiding voor mij een betere keuze was geweest.

Hier geeft het CLB aan dat wiskunde geen profielbepalend vak is en dat een beoordeling van een stage, de GIP en andere praktische vakken meer doorslaggevend zouden moeten zijn.

De vraag is nu of ik destijds toch had moeten overstappen naar de richting BSO. Zowel mijn moeder als ikzelf was in de overtuiging dat houttechnieken de juiste keuze was.

Daarnaast wil ik ook duidelijk maken dat wat betreft wiskunde het klasgemiddelde slechts 53% betreft. Misschien moet de school zich de vraag stellen wat de oorzaak is van dit lage gemiddelde.

Op basis van de info die mijn moeder eind juni kreeg van de klastitularis [...] bleek dat er voor een leerling met een gelijkaardig resultaat een positieve beslissing werd genomen. Deze leerling bleek eveneens een score van 44% te hebben maar omwille van schriftelijke voorbereidingen werd deze leerling gedelibereerd. Het advies was dan ook tegen het herexamen over voldoende schriftelijke voorbereiding te beschikken wat ook het geval was.

Toen ik vaststelde dat naar het eind van het jaar de resultaten bergaf gingen, heeft mijn moeder mij hierop aangesproken en mij gemotiveerd om het schooljaar tot een goed einde te brengen. Het resultaat was één tekort. Toch wil ik meegeven dat ik de nodige inspanningen heb geleverd.

2. Het uitreiken van een oriënteringsattest C

In de motivering staat vermeld 'Onvoldoende inzet en gebrekkige studiemethode hebben verhinderd dat Stef de basis van wiskunde heeft verworven'.

Hierbij heb ik 2 opmerkingen:

a. Onvoldoende inzet

Waarop baseert men zich hier?

Indien een leerling het inzicht niet heeft, mag hij nog zoveel studeren en zich inzetten, het resultaat blijft uit.

Indien de leerkracht van oordeel [is] dat schriftelijke voorbereidingen aantonen dat de leerling zich inzet, waarom heeft deze dan nu hiermee geen rekening gehouden.

Echter gezien het feit dat het herexamen betrekking had op de leerstof van het volledige schooljaar, werd de moeilijkheidsgraad nog opgetrokken.

b. Gebrekkige studiemethode

Welke initiatieven heeft de vakleraar ondernomen om evt. een andere leeraar in te schakelen?

Indien voor de leerkracht onvoldoende inzet gelijk staat aan een negatieve studiehouding wil ik erop wijzen dat een negatieve studiehouding gebruiken als doorslaggevende of uitsluitende beweegreden om een leerling als niet geslaagd te verklaren niet voldoende is. Ik kan mij dus niet van de indruk ontdoen dat er andere zaken zijn die hebben meegespeeld. Indien er andere motieven zijn, was ik hiervan graag op de hoogte gesteld.

Daarnaast wil ik erop wijzen dat mijn moeder zowel op eerdere oudercontacten als tijdens het gesprek eind juni met de vakleraar wiskunde advies heeft gevraagd met betrekking tot bijlessen of andere mogelijkheden. Concrete adviezen kon hij niet geven.

In principe moeten er ernstige redenen zijn tot het niet uitreiken van een diploma van secundair onderwijs. Dit kan indien er ernstige tekorten zijn. Een percentage van 44% voor wiskunde is inderdaad een tekort maar mijn inziens geen ernstig tekort. Mijn jaarresultaat bedraagt 62% wat mijn inziens een voldoende resultaat is. Daarenboven kan ik moeilijk begrijpen dat de school het advies geeft aan een laatstejaarsleerling om te gaan werken zonder enig diploma. Het feit dat de school ook geen advies gaf betreffende de mogelijkheden om alsnog een diploma te behalen, zie ik als een enorme tekortkoming van de school.”

Op 13 september 2012 adviseert de beroepscommissie om de over verzoeker delibererende klassenraad opnieuw samen te roepen. Zij doet dat op grond van volgende overwegingen:

“De argumenten van de voorzitter van de delibererende klassenraad hierboven vermeld, zijn belangrijk genoeg om de beslissing te rechtvaardigen. Ook is de interne beroepscommissie van oordeel dat er voldoende is gecommuniceerd omtrent de problematiek. Toch dient de beslissing van de klassenraad echter beter gemotiveerd te worden. De niet-bereikte leerplandoelstellingen, waarvan de nummers al in de oorspronkelijke notulen staan, moeten geëxpliciteerd worden. De delibererende klassenraad moet zich eveneens de vraag stellen in hoeverre de niet-behaalde leerplandoelstellingen binnen het vak wiskunde voldoende zwaar doorwegen in het

geheel van de opleiding tso houttechnieken. De beroepscommissie dringt er ook op aan dat er rekening gehouden wordt met de eerdere adviezen van de klassenraad, waaronder de waarschuwing voor wiskunde op het einde van het vorige schooljaar. Deze worden best op de notulen genoteerd. Hetzelfde geldt voor de remediëring die doorheen het schooljaar is aangeboden.”

3.6. Op 14 september 2012 beslist het schoolbestuur de delibererende klassenraad opnieuw samen te roepen.

Die klassenraad beslist op 21 september 2012 andermaal om aan verzoeker een C-attest toe te kennen “met advies gaan werken”. Zijn beslissing is als volgt gemotiveerd:

“De delibererende klassenraad van vrijdag 21 september 2012 beslist om Stef Troch een oriënteringsattest C toe te kennen. De delibererende klassenraad is van mening dat Stef Troch voor het geheel van de vorming een belangrijk deel van de leerplandoelstellingen/eindtermen in onvoldoende mate heeft gerealiseerd en dit niet alleen voor het vak wiskunde, maar daaraan gekoppeld ook voor het gipdossier. Voor het vak wiskunde motiveert de delibererende klassenraad het belang van dit vak binnen de studierichting houttechnieken:

In de studieprofielen die terug te vinden zijn op de website van het VVKSO wordt volgend profiel geschetst van een jongere in de richting houttechnieken:

‘De jongere analyseert volwaardige uitvoeringen. Hij kan uitvoeringen oordeelkundig realiseren en afwerken. Tijdens het organiseren worden de fases (vormgeven, bedrijfseconomisch plannen, CAD/CAM/CNC...) van het productieproces voorbereid. Door wetenschappelijk en technisch onderzoek (vergelijkende studies van stijl en vormgeving, uitvoerings- en afwerkingsvarianten, kenmerken van de materialen, studie van de stabiliteit...) leert hij de mogelijkheden van materialen en houtconstructies kennen en begrijpen. Hij kiest de materialen verantwoord en past de technieken vakkundig toe. Hij stelt houtbewerkingsmachines in en bedient ze. De ervaringen om leiding te geven op de werkvloer (via stage) sluiten aan bij de opleiding en vormen een belangrijke component. Hij leert zijn werkomgeving veilig organiseren. Door het toepassen van kwaliteitscontroles en zelfevaluaties, rapporteert hij zijn bevindingen en stuurt hij de vaststellingen bij.

De basisvorming (algemene vakken) is gebaseerd op de eindtermen.

In de derde graad houttechnieken gaat het vooral om het procesmatig denken en handelen bij het realiseren van houtconstructies, dit zowel conceptueel, voorbereidend als uitvoeringsgericht. De beroepsgerichte context situeert zich in het zelfstandig verwerven van organisatie-,

onderzoek- en realisatiegerichte competenties (kennis, vaardigheden, attituden), binnen een omschreven opdracht.’

In het leerplan vinden we volgende algemene doelstellingen terug. Zij sluiten nauw aan bij het studieprofiel van een jongere in de richting houttechnieken:

‘Wiskunde biedt middelen tot het begrijpen, het beschrijven, het verklaren en eventueel het beheren van systemen en situaties uit onze omgeving. Het gaat in het bijzonder om natuurverschijnselen (bijv. in de natuurwetenschappen, beschrijving in de ruimte rondom ons), om technische realisaties (bijv. automatiseringsprocessen) en om menselijke relaties (bijv. het gebruik van statistische gegevens in de economie en in de media).

Een kenmerk van wiskunde is het creëren van modellen voor die beschrijving. De mathematisering van een situatie of een probleem betekent dat, na analyse en kwantificering, een wiskundig model (bijv. een evenredigheid, een vergelijking, een functioneel verband, een stelsel, een meetkundig verband, ...) wordt gevonden, waarin de situatie of het probleem kan beschreven worden. De bijbehorende oplossingstechnieken kunnen tot een effectieve oplossing leiden. Kritische toetsing van de oplossing in de beschreven realiteit kan leiden tot het aanvaarden, verwerpen of bijstellen van het wiskundig model.

Een ander kenmerk van wiskunde is het steeds verder ordenen en organiseren van de verworven inzichten in samenhangende schema’s en systemen, waarbij de toepasbaarheid en de beperkingen van wiskundesystemen kan beschreven worden. Van nieuwe vaststellingen wordt geprobeerd ze te verbinden met of te verantwoorden vanuit de bestaande systemen.’

...

‘Enerzijds moeten leerlingen een minimale kennis en vaardigheid verwerven in het wiskundige instrumentarium, nodig om te kunnen functioneren in een maatschappij, waar wiskunde in vele toepassingen gebruikt wordt. Daarom moeten wiskundige begrippen en verbanden een brede betekenis krijgen in relatie met realiteitsgebonden situaties en moeten wiskundige technieken en methoden voldoende beheerst worden (al of niet met gebruik van hulpmiddelen zoals een rekenmachine, een computerprogramma, een formularium). Wil deze kennis en vaardigheid adequaat gehanteerd worden, is een efficiënte kennisorganisatie noodzakelijk. Daartoe moet aandacht besteed worden aan de samenhang tussen begrippen en eigenschappen en tussen de eigenschappen onderling. Efficiënte toegankelijkheid van de kennis houdt in dat ze inhoudelijk niet slechts logisch geordend is, maar dat een ordening beschikbaar is die gericht is op het gebruik ervan in toepassingen.’

...

‘Anderzijds draagt de wiskundevorming bij tot een fundamentele denk- en attitudevorming. Bij het verwerven van wiskundekennis en wiskundige methoden worden meer algemene denkmethoden (bijv. het analyseren, het synthetiseren, het hanteren van symmetrie en analogie, het systematisch en methodisch werken), verwervingstechnieken van kennis (bijv.

herhaling, verbanden leggen, toetsing, verdere abstractie) en attitudes (bijv. het opbouwen van vertrouwen in het eigen kunnen, doorzettingsvermogen en kritische zin) ontwikkeld.

Bij het mathematiseren en het oplossen van problemen kunnen leerlingen vaardigheden en strategieën verwerven die breder toepasbaar zijn. In het proces van het argumenteren en het bespreken van de kwaliteit van een wiskundige oplossing zal wiskunde bijdragen tot het verwerven van een kritische houding, ten aanzien van het eigen denken en handelen.

Omdat dit vormingsproces niet los verloopt van de sociale context van de klas, wordt onrechtstreeks bijgedragen tot de vorming van sociale vaardigheden.

Algemene doelstellingen voor wiskunde in de derde graad

Voor de wiskundevorming in de derde graad van het kunst secundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs kunnen de volgende algemene doelstellingen vooropgesteld worden.

KENNIS EN INZICHT

De leerlingen gebruiken en onderhouden de kennis en de inzichten die ze al verworven hebben.

De leerlingen ontwikkelen

- een wiskundig instrumentarium van begrippen, eigenschappen en methoden;
- het inzicht in verbanden tussen de wiskundige leerinhouden onderling en tussen de wiskundige leerinhouden en andere vakdisciplines;
- het inzicht in verbanden tussen het wiskundig instrumentarium en problemen die wiskundig vertolkt kunnen worden;
- het inzicht in het verwerken van numerieke informatie en beeldinformatie;
- een aantal redeneermethoden om hun bevindingen te argumenteren en te verklaren;
- een aantal wiskundige denkmethoden om o.m. verbanden te leggen, te ordenen en te structureren.

VAARDIGHEDEN

De leerlingen onderhouden de vaardigheden die ze al verworven hebben.

De leerlingen ontwikkelen

- rekenvaardigheden;
- meet- en tekenvaardigheden;
- wiskundige taalvaardigheden;
- denk- en redeneervaardigheden;
- probleemoplossende vaardigheden;
- leervaardigheden.

ATTITUDES

De leerlingen ontwikkelen

- zin voor nauwkeurigheid en orde;
- zin voor volledigheid;
- zin voor helderheid, bondigheid, eenvoud van taalgebruik;
- kritische zin;
- zelfvertrouwen, zelfstandigheid en doorzettingsvermogen;

- zelfregulatie;
- zin voor samenwerking en overleg;
- waardering voor wiskunde als een dynamische wetenschap en als een component van de cultuur.'

Wiskunde is, bij uitstek zoals uit bovenstaande mag worden geconcludeerd, de wetenschap die analyseren en oplossen van problemen, organiseren, ontleden en systematiseren van processen mogelijk maakt. Net aan deze eigenschappen en vaardigheden wordt in het studieprofiel van een jongere in houttechnieken belang gehecht. Het wiskunde-onderricht in de richting houttechnieken zorgt bovendien voor het ontwikkelen van verschillende vaardigheden en attitudes die niet alleen in een klaslokaal belangrijk zijn, maar die ook van groot belang zijn op de werkvloer. Voor iemand die de richting houttechnieken volgt zijn de vaardigheden die tijdens de wiskundelessen ontwikkeld worden zelfs essentieel in het latere beroepsleven: logische redeneervormen, technieken i.v.m. probleemanalyse en probleemoplossing, toepassen van kennis in nieuwe situaties, ...

Dat wiskunde een onmisbaar onderdeel vormt van de opleiding houttechnieken blijkt niet alleen uit bovenstaande uittreksels, het is ook terug te vinden in de inhoudelijke vakoverschrijdende werking met vakken als organisatie en praktijk houtbewerking, stabiliteit en sterkteleer. Zo is bijvoorbeeld de kennis van hellingen en hellingshoeken (wiskundig: gemiddelde en ogenblikkelijke veranderingen) en de manier om deze te berekenen onontbeerlijk bij projecten in verband met dakconstructies in het algemeen en dakspanten en noordbomen in het bijzonder. Bij het ontwerpen en het voorbereidend werk bij het vervaardigen van trappen is een basiskennis van hellingen en hellingshoeken eveneens absoluut noodzakelijk. Om een hellingshoek te berekenen is dan weer een basisnotie van goniometrie nodig. Sinus, cosinus en tangens zijn verder ook noodzakelijke instrumenten bij het berekenen van trekkrachten in de stabiliteit en sterkteleer. Andere voorbeelden zijn het ontwerpen van een kast met schuine zijde en het aflezen en interpreteren van grafieken i.v.m. snijsnelheden en berekenen van het toerental. Uit tabellen en diagrammen moeten verder waarden kunnen worden afgelezen en onderling kunnen worden vergeleken. Bij het werken met CNC-machines is vlot gebruik en kennis van coördinaten een absolute must.

Voor het vak wiskunde stelt de delibererende klassenraad dat dhr. Stef Troch volgende leerplandoelstellingen die verwijzen naar de eindtermen in onvoldoende mate heeft gerealiseerd:

BASISDOELSTELLINGEN

[F1] Van een gegeven grafiek of vanuit een tabel of door samenvoegen van informatie uit beide de volgende karakteristieken aflezen of vaststellen:

- een functiewaarde en omgekeerd een origineel, i.h.b. nulpunten, snijpunten van de grafiek met een horizontale rechte (niveaulijn),
- symmetrie in de grafiek t.o.v. een verticale as,
- het stijgen en/of dalen in een interval,
- een extreme waarde in een interval
- periodiciteit.

- F2** In betekenisvolle situaties vragen beantwoorden waarbij een van de voornoemde karakteristieken moet geïnterpreteerd worden in de context.
- F3** De grafiek van eenvoudige functies manueel tekenen als het voorschrift gegeven is.
- F4** Met behulp van ICT-hulpmiddelen de grafiek en een tabel van functiewaarden genereren van een tweedegraadsfunctie,
- een [exponentiële] functie van de vorm $f(x) = b \cdot a^x$,
- (n.v.t.)
- en hieruit de karakteristieken van de functie interpreteren.
- F5** De elementaire karakteristieken van de tweedegraadsfunctie bespreken, i.h.b. nulpunten, as, top en vanuit deze karakteristieken de grafiek construeren.
- F6** De grafiek van eenvoudige functies manueel tekenen, als bepaalde karakteristieken gegeven zijn, i.h.b.
- functies die een lineaire groei beschrijven,
- functies van de tweede graad, als as, top en enkele punten gegeven zijn,
- functies die een [exponentiële] groei beschrijven als het grondtal gegeven is.
- F7** Problemen, waarbij het functioneel verband tussen de grootheden gegeven is, oplossen en de oplossing interpreteren, i.h.b. problemen die leiden tot een vergelijking of een ongelijkheid afgeleid uit voornoemde functies.
- F12** Lineaire en eenvoudige [exponentiële] verbanden tussen grootheden herkennen in een probleemstelling, dat verband concretiseren in een formule en het met behulp van ICT hulpmiddelen grafisch voorstellen.
- F14** In betekenisvolle situaties bij een gegeven tabel en/of grafiek de gemiddelde verandering over een interval berekenen.
- F15** De grafische betekenis van gemiddelde verandering illustreren.
- F17** Een probleem, dat gesteld wordt met behulp van gemiddelde verandering of ogenblikkelijke verandering, oplossen en de oplossing interpreteren.
- S1** Statistische gegevens, centrum- en spreidingsmaten en grafische voorstellingen van statistische gegevens interpreteren.
- S3** Met behulp van ICT het rekenkundige gemiddelde en de standaardafwijking berekenen van statistische gegevens.
- S4** Het rekenkundige gemiddelde en de standaardafwijking gebruiken als karakteristieken van een normale verdeling.
- FA1** Het verschil uitleggen tussen enkelvoudige en samengestelde interest.
- FA2** Een jaarlijkse rentevoet omzetten in een gelijkwaardige maandelijks, trimestriële of semestriële rentevoet en omgekeerd.
- FA3** De eindwaarde en het termijnbedrag berekenen bij een postnumerando kapitaalsvorming.
- MA1** Problemen herkennen, analyseren en de probleemstelling verhelderen met behulp van hun wiskundekennis.
- MA2** Heuristische methodes gebruiken om een probleem aan te pakken.

MA3 Resultaten interpreteren binnen de context van het gestelde probleem.

In het schooljaar 2010-2011 besliste de delibererende klassenraad om Stef Troch een waarschuwing te geven voor het vak wiskunde. Stef behaalde toen op jaarbasis 46%. De school bood daarop heel wat remediëringsinitiatieven aan waarop Stef Troch niet is ingegaan. Uiteindelijk behaalde hij op het einde van dit schooljaar opnieuw een tekort voor dit vak.

N.a.v. de waarschuwing voor het vak wiskunde, ontvingen de ouders van Stef Troch bij het begin van het schooljaar 2011-2012 een brief waarin de remediëring werd aangekondigd. De ontvangst van deze remediëringsfiche werd door zijn ouders bevestigd door middel van een handtekening in diens schoolagenda. Sindsdien heeft Stef Troch deze in zijn bezit en werd deze nauwelijks meer voorgelegd aan de vakleerkracht. Ze is tot op heden nog steeds in zijn bezit. Verder werd Stef Troch opnieuw schriftelijk op de hoogte gesteld van de mogelijkheid tot extra contactmomenten. Gedurende het hele verdere schooljaar is hij hierop geen enkele keer ingegaan ondanks aanhoudende motiveringspogingen van de vakleerkracht. Tijdens het oudercontact werden de ouders door de vakleerkracht ook op de hoogte gebracht van de noodzaak aan inzet en het aanvaarden van remediëring om de slaagkansen van Stef Troch gaaf te houden. Ondanks herhaalde pogingen van verschillende vakleerkrachten om Stef Troch te motiveren, bleef elke vorm van remediëring moeilijk. Hij maakte, tegen elke afspraak in, meestal geen of onvoldoende voorbereidingen voor aangekondigde toetsmomenten en verzaakte steeds opnieuw aan de mogelijkheid tot extra uitleg tijdens extra contactmomenten. Ook het aanbod van extra oefeningen werd telkens afgeslagen. Dit alles leidde wederom tot het onvoldoende verwerven van basisdoelstellingen waardoor zijn slaagkansen tot een minimum herleid werden. Dit werd hem ook als zodanig schriftelijk meegedeeld in een brief bij zijn rapport vóór de paasvakantie. In deze brief waarschuwde de begeleidende klassenraad Stef Troch voor een nakend oriënteringsattest C. Niettegenstaande deze schriftelijke verwittiging veranderde er amper iets aan de inzet en studiehouding van Stef Troch. In juni leidde dit zoals aangekondigd tot een ernstig tekort aan verworven basisdoelstellingen wiskunde die, zoals uit het voorgaande mag blijken, onontbeerlijk zijn om te kunnen slagen in de richting houttechnieken. Ook de ondermaatse resultaten na een bijkomende proef voor het vak wiskunde, bevestigden zijn fundamentele tekorten voor dit vak. Ter voorbereiding van deze bijkomende proef kreeg Stef Troch schriftelijk van de vakleerkracht alle nodige info en werd hem opnieuw aangeboden om tijdens de vakantie, indien nodig, contact op te nemen met de vakleerkracht zodat eventuele problemen die zich zouden stellen konden worden verholpen. Stef Troch maakte geen gebruik van deze aangeboden hulp. Voor aanvang van de bijkomende proef controleerde de vakleerkracht de voorbereiding die Stef Troch hem overhandigde op volledigheid. Het gedeelte statistiek ontbrak volledig, niettegenstaande dit een aanzienlijk gedeelte van de te verwerven leerstof inhield.

Verder neemt de delibererende klassenraad in de motivering van het C-attest mee dat Stef Troch voor zijn gipdossier niet geslaagd was, wel voor de uitvoering (net geslaagd). Van het oorspronkelijke ontwerp dat Stef Troch indiende, bleef uiteindelijk niets meer over.

Voor het gipdossier mist Stef Troch volgende items:

- o Schets
- o Kostprijsberekening

Bovendien is hij niet geslaagd in het dossier voor:

- o Constructietekeningen
- o Bestelling plaatsen

Wat de praktische uitvoering betreft:

- o Ondanks het zeer kleine project is dhr. Stef Troch toch niet helemaal klaar
- o De CNC-programmatie bevat verschillende belangrijke fouten
- o Het uiteindelijke resultaat oogt mooi door de goede afwerking, maar constructief gezien zit het niet helemaal juist
- o De organisatie van de werkplek verliep helemaal niet goed

Volgende leerplandoelstellingen voor de vakkenclusters organisatie en realisaties hout zijn door Stef Troch in onvoldoende mate gerealiseerd:

- 23 De diverse stappen van een productieproces ontleden en de studie van de inrichting van een werkpost maken
- 24 Een werkplanning voor een project schematisch voorstellen
- 29 Op basis van een materiaalstaat bestellingen plaatsen.
- 30 De kostprijs van een project op voorhand berekenen (voorcalculatie) op basis van prijsaanvragen.
- 31 Op basis van bijgehouden prestaties en verbruikte hoeveelheden de kostprijs van een uitgevoerd project berekenen (nacalculatie).
- 32 De beschrijving en de toepassing van de verschillende machines, op basis van technische documentatie, toelichten en de gepaste keuze maken.
- 50 Technische documentatie opzoeken, raadplegen en interpreteren, om in functie van een uit te voeren opdracht, een verantwoorde materiaalkeuze te maken.
- 147 Constructies en/of onderdelen volgens het productieplan, de gestelde eisen en voorschriften vervaardigen en indien nodig bijsturen.
- 148 De richtlijnen om materialen op te slaan en te beschermen toepassen.
- 154 De eigen werkplek inrichten.
- 157 De administratie van de eigen prestaties bijhouden

Doordat Stef Troch geen inzicht heeft in driehoeksmetkunde, kan hij niet de berekeningen van dakconstructies en trappen maken.

Tijdens de begeleidende gesprekken, o.a. rond het ongewettigd afwezig zijn en het veelvuldig telaar komen met Stef Troch bleek dat hij schoolmoe was. De delibererende klassenraad heeft dan ook uiteindelijk geadviseerd om te gaan werken. Stef Troch gaf eerder in het schooljaar 2011-2012 reeds aan dat hij wou gaan werken. Er zijn ongetwijfeld nog

mogelijkheden om een diploma secundair onderwijs te behalen op het moment dat Stef Troch terug gemotiveerd zal zijn.

Tot slot: vanwege de tekorten op basisdoelstellingen voor het vak wiskunde en gezien het belang van deze doelstellingen binnen het studieprofiel beslist de delibererende klassenraad dat Stef Troch niet in voldoende mate de leerplandoelstellingen heeft bereikt en niet geslaagd is voor het geheel van de vorming.”

Dit is de bestreden beslissing. Ze wordt met een aangetekende brief van 24 september 2012 aan verzoeker betekend.

IV. Ontvankelijkheid van het beroep

Exceptie

4. De verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep. Zij betoogt dat verzoeker erkent dat hij al op 24 augustus 2012 informeel kennis had van de klassenraadbeslissing van dezelfde datum, dat hij op 3 september 2012 formeel kennis heeft genomen van die beslissing en dat het overleg met de directie plaatsvond op 10 september 2012. De eerste stap in het bij artikel 115/4 van de Codex Secundair Onderwijs georganiseerd administratief beroep – namelijk de fase van het overleg met de directie – is laattijdig gezet en het beroep is dus niet ontvankelijk uitgeput. Hieruit volgt dat verzoeker ook de Raad van State niet meer op ontvankelijke wijze kan adiëren.

5. In haar laatste memorie voegt de verwerende partij hieraan nog toe dat na het telefonisch contact tussen de moeder van verzoeker en de school op 24 augustus 2012 een overleg werd gepland op 28 augustus 2012 waarop noch verzoeker, noch zijn moeder kwamen opdagen.

Op de in het auditoraatsverslag gemaakte vaststelling dat de brief van 30 augustus 2012 waarmee de klassenraadbeslissing aan verzoeker werd meegedeeld geen beroepsmogelijkheden vermeldt, repliceert de verwerende partij dat die beroepsmogelijkheid wel degelijk werd meegedeeld “d.m.v. een strook aangehecht aan de brief [...] ingevolge fout in de software waardoor deze tekst

niet werd afgeprint op het blad”. Het is volgens de verwerende partij daarenboven een irrelevante kwestie, want het schoolreglement waarmee verzoeker zich akkoord heeft verklaard beschrijft uitdrukkelijk de beroepsprocedure.

Voorts betwist de verwerende partij dat de brieven van 5 september 2012 tijdig zijn. Ze gaan immers niet uit van verzoeker, die meerderjarig is en bijgevolg de “betrokken persoon” bedoeld in de Codex Secundair Onderwijs die de beroepsprocedure moet instellen, maar van zijn moeder. Het eerste schrijven dat van verzoeker zelf uitgaat en waarmee dus rekening is te houden, is de brief van 11 september 2012 waarmee hij beroep instelt bij de beroepscommissie.

Beoordeling

6. Wanneer tegen een bestuurshandeling een georganiseerd administratief beroep openstaat, moet de bestuurde dit beroep eerst op ontvankelijke wijze uitputten, alvorens hij zich tot de bestuursrechter kan wenden.

Tegen klassenraadbeslissingen in het secundair onderwijs kunnen leerlingen en hun ouders opkomen volgens de procedure, zoals beschreven in artikel 115/4 van de Codex Secundair Onderwijs. Het opstarten van die beroepsprocedure bestaat erin dat de “betrokken personen” binnen een termijn van drie dagen – zaterdag, zondag, wettelijke en reglementaire feestdagen niet meegerekend – volgend op de dag waarop hen die beslissing werd meegedeeld, het recht doen gelden op overleg met een afgevaardigde van het schoolbestuur of de voorzitter van die klassenraad of een afgevaardigde.

7. Voor zover de exceptie van de verwerende partij zo moet worden begrepen dat vereist is dat het overleg zelf binnen de voornoemde termijn van drie dagen moet plaatsvinden, kan deze niet worden bijgevalen.

Naar luid van artikel 115/4, 1°, van de Codex Secundair Onderwijs, volstaat het om het recht op overleg met de directie te “doen gelden”, dit

betekent in de gegeven context dat volstaat dat de betrokkene het overleg aanvraagt. Dat staat er niet aan in de weg dat het overleg zelf na het verstrijken van die termijn plaatsvindt.

8. De klassenraadbeslissing van 24 augustus 2012 is een individuele beslissing die rechtsgevolgen beoogt te hebben. Een dergelijke beslissing moet aan de betrokkene ter kennis worden gebracht met vermelding van de beroepsmogelijkheden.

Artikel 35 van het decreet van 26 maart 2004 ‘betreffende de openbaarheid van bestuur’, in de lezing ten tijde van de bestreden beslissing, bepaalt:

“Een beslissing of een administratieve handeling met individuele strekking, die beoogt rechtsgevolgen te hebben voor één of meer bestuurden of voor een ander bestuur, wordt slechts geldig ter kennis gebracht als tevens de beroepsmogelijkheden en de modaliteiten van het beroep worden vermeld.

Bij ontstentenis daarvan neemt de termijn voor het indienen van het beroep geen aanvang.”

Deze bepaling wijkt af van de regels betreffende de verjaring van de beroepen, is net als die regels van openbare orde en kent geen uitzondering. Ze biedt op het vlak van de rechtsbescherming tegen besluiten met individuele strekking een gewaarborgde informatieplicht die ervan doet blijken dat het zonder belang is of de bestuurde het bestaan van de beroepsmogelijkheid – en inzonderheid van de vervaltermijn om tijdig beroep in te stellen – anderszins geacht wordt reeds te kennen, bijvoorbeeld omdat die is terug te vinden in de Codex Secundair Onderwijs of in het toepasselijke schoolreglement van de onderwijsinstelling. Eventueel bewezen feitelijke kennis in hoofde van de belanghebbende ontslaat het bestuur er evenmin van, om bij de individuele aanzegging van zijn beslissingen overeenkomstig voormeld artikel 35 de beroepsmogelijkheden kenbaar te maken.

De bewijslast tegenover wie zich op de bescherming van voormeld artikel 35 beroept, ligt bij het bestuur.

9. Voor het secundair onderwijs ligt de mededeling van de klassenraadbeslissing in de regel besloten in de uitreiking van de rapporten. Leerlingen worden, behoudens gewettigde afwezigheid, geacht op school aanwezig te zijn, ook bij de rapportuitreiking.

Terwijl het schoolreglement uitdrukkelijk bepaalt wanneer in juni de ‘rapportdag’ is, is daarover voor de uitgestelde beslissingen niets terug te vinden. Bovendien valt zo een uitgestelde beslissing tijdens een schoolvakantiedag, waarop de leerlingen dus niet voorondersteld zijn op school aanwezig te zijn. Er dient derhalve aangenomen dat het gebruik over de mededeling van de klassenraadbeslissing voor dergelijke gevallen uitzondering lijdt. Zeker wanneer de school zoals in deze zaak niet in een vooraf kenbaar gemaakte ‘proclamatie’ na bijkomende proeven voorziet, valt het haar toe om die kennisgeving op een andere wijze te organiseren.

De verwerende partij beroept zich in de eerste plaats vergeefs op de telefonische mededeling op 24 augustus 2012. Zo een mondelinge mededeling kan een deugdelijke individuele kennisgeving niet vervangen. De Raad ziet niet – en de verwerende partij beweert zelfs niet – dat bij die mondelinge communicatie zowel de hiervóór geciteerde motieven van de beslissing én de beroepsmogelijkheden treffelijk zijn aangezegd. Overigens verliep dit telefoonsprek met de moeder van verzoeker, terwijl de verwerende partij zich net op diens meerderjarigheid beroept om te benadrukken dat alleen hij de bedoelde “betrokken persoon” is.

Dit betekent dat de aanzegging van de beslissing aan verzoeker is gebeurd met de gewone brief, gedateerd donderdag 30 augustus 2012 en waarvan verzoeker zonder tegenspraak vanwege de verwerende partij verklaart dat hij ze op maandag 3 september 2012 heeft ontvangen.

Of aan die brief al dan niet een strookje was gehecht met vermelding van de beroepsmogelijkheden is zonder belang, zoals hierna zal blijken.

Op 5 september 2012 immers – dat is “binnen een termijn van drie dagen, zaterdag, zondag, wettelijke en reglementaire feestdagen niet meegeteld, volgend op de dag waarop hen die beslissing werd meegedeeld” als bedoeld in artikel 115/4, 1°, Codex Secundair Onderwijs en dus hoe dan ook tijdig – is uit twee brieven geschreven door de moeder van verzoeker op ondubbelzinnige wijze gebleken dat de klassenraadsbeslissing in twijfel wordt getrokken. Uit die brieven heeft de verwerende partij toentertijd dan ook terecht begrepen dat om overleg werd verzocht – de Codex onderwerpt dit verzoek niet aan bijzondere vormvereisten en daartoe is dan ook geen geëigend formulier of gebruik van terminologie voorgeschreven, zolang het maar voldoende duidelijk is dat de beslissing niet zonder meer wordt geaccepteerd.

De verwerende partij maakt er thans wel een probleem van dat die brieven niet door verzoeker zelf, maar door zijn moeder zijn geschreven.

Het is juist, zoals de verwerende partij opmerkt, dat verzoeker op dat ogenblik reeds meerderjarig was en bijgevolg de “betrokken persoon”, bedoeld in de Codex, die het georganiseerd beroep moet uitputten. Zijn ouders vermogen dat niet te doen in eigen naam. De verwerende partij gaat er echter aan voorbij dat, anders dan wat geldt in de procedure voor de Raad van State, er in de administratieve beroepsfase geen beletsel is voor de “betrokken persoon” – *in casu*: verzoeker – om zich te laten bijstaan of vertegenwoordigen door een vertrouwenspersoon. Een mandaat dient daarenboven niet te worden geformaliseerd, als het niet wordt betwist. Welnu, dat betwisten is te dezen niet gebeurd, integendeel zelfs: de directeur heeft in zijn schrijven van 10 september 2012 na het overleg, gericht aan verzoeker zelf, aangegeven aan verzoeker en aldus uitdrukkelijk aanvaard dat zijn moeder “de reden van uw betwisting *in uw naam* kenbaar gemaakt [heeft]” (de Raad cursiveert). Heeft de verwerende partij toentertijd nagelaten om de overlegging van een geschreven volmacht te eisen zodat zij zich er-

van kon vergewissen of de moeder van verzoeker effectief zijn betwisting in zijn naam kwam bespreken en heeft zij integendeel het mandaat uitdrukkelijk aanvaard, dan vermag zij achteraf niet meer het bestaan ervan te ontkennen.

De rechtspraak van de Raad van State waarop de verwerende partij zich beroept – dat zij niet mag afwijken van dwingende termijnen en dat het feit dat zij zich toch nog over het beroep heeft uitgesproken niet kan betekenen dat zij aan het argument van de laattijdigheid heeft verzaakt en zo haar bevoegdheid heeft herwonnen – is hier dan ook niet van toepassing.

10. De exceptie wordt verworpen.

V. Onderzoek van het eerste en het tweede middel

Standpunt van de partijen

11.1. Verzoeker put zowel het eerste als het tweede middel uit de schending van de artikelen 5, § 5, 38, 3°, en 57 van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 ‘betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs’ (hierna: het organisatiebesluit), van de motiveringsplicht en van het zorgvuldigheidsbeginsel.

11.2. Hij betoogt daartoe in het *eerste middel* dat de delibererende klassenraad blind toepassing heeft gemaakt van een regel waarbij het niet slagen in een uitgestelde proef *ipso facto* moet leiden tot een beslissing van niet-slagen, hetgeen op gespannen voet staat met artikel 57 van het organisatiebesluit. Verzoeker stelt dat de klassenraad in hoofdzaak verwijst naar het enkele tekort voor wiskunde, terwijl hij voor alle andere vakken geslaagd is en terwijl uit de voornoemde reglementaire bepalingen afgeleid moet worden dat een klassenraad specifieke redenen moet hebben om een leerling met slechts één cijfermatig tekort niet geslaagd te verklaren. Hij erkent dat specifieke redenen gevonden kunnen worden in het aandeel van dat vak in de totale studie of het belang voor de geko-

zen richting of de specifieke kunde die het bedoelde opleidingsonderdeel wil en moet uittesten. Het vak wiskunde echter is, volgens hem, “geen hoofdvak in de gevolgde richting houttechnieken”. Wel belangrijk zijn de praktische vakken en de geïntegreerde proef, waarvoor hij geslaagd is.

De bepalingen waarvan de schending wordt aangevoerd, impliceren volgens verzoeker nog dat de delibererende klassenraad zich bij zijn beslissing over het al dan niet slagen van een leerling laat leiden door alle relevante concrete gegevens van het leerlingendossier, en dus niet door het resultaat van één vak. De klassenraad heeft daarenboven geen rekening gehouden met het feit dat het klasgemiddelde voor wiskunde 53% bedraagt en dat verzoeker dus onmogelijk de enige niet geslaagde leerling kan zijn. Verzoeker behaalde een jaartotaal van 62%, “hetgeen toch meer dan met de hakken over de sloot is”.

11.3. In het *tweede middel* verwijt verzoeker de delibererende klassenraad bijkomend – naast het niet slagen voor wiskunde als hoofdargument – gebruik te hebben gemaakt van het argument van een gebrekkige studiemethode en te weinig inzet. Dit wordt, zo stelt verzoeker, tegengesproken door de jaarresultaten voor alle vakken, uitgezonderd wiskunde. Bovendien kan de studiehouding slechts een aanvullend karakter hebben ten aanzien van het hoofdargument. Wat dat laatste betreft, geeft de bestreden beslissing wel toelichting bij de inhoud en het belang van het vak wiskunde voor de opleiding houttechnieken, maar er wordt niet aangegeven welk gewicht het vak heeft ten opzichte van andere vakken zoals onderzoek, organisatie en realisaties hout, die toch de hoofdvakken van deze opleiding uitmaken.

Verzoeker benadrukt dat er niet aan kan worden voorbijgegaan dat hij voor de inhoudelijk vakoverschrijdende vakken als organisatie en praktijk houtbewerking geen onoverkomelijke problemen heeft ondervonden; hij is voor die vakken geslaagd.

De klassenraad verwijst volgens verzoeker ook “plots” naar ontoereikendheden in het GIP-dossier en de vakkenclusters organisatie en realisaties hout. De motieven in verband daarmee gaan regelrecht in tegen de resultaten die op het rapport staan vermeld. Het is weinig ernstig om te stellen dat verzoeker voor bepaalde vakken niet geslaagd is of dat hij de leerplandoelstellingen ervan op onvoldoende wijze heeft bereikt, wanneer hij 60% of 65% behaalt voor die opleidingsonderdelen. De aanvullende motieven van de bestreden beslissing stroken, volgens verzoeker, niet met de werkelijkheid.

12. De verwerende partij werpt in haar memorie van antwoord op, wat het eerste middel betreft, dat het middel onontvankelijk is in zoverre het zorgvuldigheidsbeginsel wordt aangevoerd, omdat verzoeker nalaat uiteen te zetten waarin hij die schending precies gelegen ziet.

Vervolgens wijst de verwerende partij erop dat de Raad van State zich niet in de plaats van de delibererende klassenraad mag stellen, dat die klassenraad, bij de beoordeling van het al dan niet slagen van leerlingen, over een ruime discretionaire beoordelingsbevoegdheid beschikt en dat de Raad van State verzoeker alleen tegen onwettige beslissingen kan beschermen, maar dat een strenge beslissing niet *ipso facto* een onwettige beslissing uitmaakt.

De verwerende partij herhaalt exhaustief de motieven die de klassenraad ertoe hebben gebracht aan verzoeker een C-attest toe te kennen, waarbij zij telkens aangeeft dat deze steun vinden in het administratief dossier. Het belang van wiskunde in de opleiding is uitvoerig en *in concreto* besproken door de klassenraad. Verzoeker betwist niet dat hij de in de beslissing opgesomde leerplandoelstellingen niet heeft bereikt en evenmin dat de resultaten van de bijkomende proef onvoldoende waren. Het niet geslaagd zijn voor het GIP-dossier vindt steun in de stukken van het administratief dossier en wordt door verzoeker al evenmin tegengesproken. De verwerende partij noemt het oordeel van de klassenraad zelf “streng”, maar “volkomen terecht”. Dat de beslissing niet naar recht verantwoord zou zijn, zoals verzoeker betoogt, berust volgens de verwerende

partij op een onvolledige lezing van de bestreden beslissing en mist feitelijke grondslag.

Wat het tweede middel betreft, antwoordt de verwerende partij dat het administratief dossier de kritiek van verzoeker weerlegt. Verzoeker kreeg als leerling van het eerste jaar van de derde graad op het einde van het schooljaar 2009-2010 een B-attest met het advies het volgende jaar BSO te volgen. Verzoeker heeft dat advies niet gevolgd en in 2010-2011 hetzelfde jaar hernomen in TSO, waarna hem op het einde van dat schooljaar een A-attest, maar met voor wiskunde een 'waarschuwing' werd gegeven met een remediëringssfiche die de leerling een jaar tijd geeft om zich bij te werken. Uit het dossier zou blijken dat verzoeker daarvoor in het schooljaar 2011-2012 geen enkele inspanning heeft geleverd, dat zijn ouders daarover ook werden geïnformeerd en dat ook in de rapporten daarover veelvuldig melding werd gemaakt. Verzoeker heeft toch nog de mogelijkheid gekregen om voor wiskunde een bijkomende proef af te leggen, maar het resultaat daarvan was bedroevend. Daaruit blijkt, volgens de verwerende partij, dat verzoeker talrijke kansen heeft gekregen, maar onbenut heeft gelaten. De verwerende partij benadrukt nog dat verzoeker niet geslaagd was voor het GIP-dossier en dat verzoeker daarover geen betwisting zou voeren. Ook verwijst zij naar de uitgebreide motivering omtrent de niet gerealiseerde leerplandoelstellingen voor de vakkenclusters organisatie en realisaties hout, waaromtrent evenmin betwisting zou bestaan.

13. In zijn memorie van wederantwoord situeert verzoeker de schending van het zorgvuldigheidsbeginsel. Hij stelt dat met een klasgemiddelde van 53% niet kan worden uitgesloten dat meerdere leerlingen niet geslaagd waren voor wiskunde, terwijl uit de notulen van de deliberaties blijkt dat slechts twee van de negen leerlingen een C-attest toegekend kregen. Dit verschil in behandeling wordt niet gemotiveerd.

Verzoeker benadrukt nogmaals dat hij enkel voor wiskunde een tekort behaalt en dus voor alle andere vakken de leerplandoelstellingen wel in

voldoende mate heeft gerealiseerd. Hij stelt in vraag dat enkel het vak wiskunde een belangrijk deel van de leerplandoelstellingen of eindtermen betreft. Het vak wiskunde vertegenwoordigt immers slechts een beperkt aantal lesuren en het is niet omdat wiskunde het vak bij uitstek is dat het analyseren en oplossen van problemen, organiseren, ontleden en systematiseren van processen mogelijk maakt, dat die vaardigheden ook niet elders aan bod komen. Verzoeker kan die vaardigheden perfect hebben verworven in het kader van andere vakken, zoals onderzoek (score van 75%) en organisatie (score van 71%). Verzoeker heeft bovendien wel degelijk bepaalde basisdoelstellingen voor wiskunde verworven, zoals blijkt uit de examens.

Er werd dus geen rekening gehouden met alle elementen van het dossier en de motieven van de bestreden beslissing stroken niet met de realiteit. De motivering met betrekking tot het GIP-dossier is slechts nadien toegevoegd en blijkt niet uit het jaarrapport van einde juni 2012. Het cijfer staat niet vermeld op het jaarrapport en het is aan verzoeker onbekend. Op dit GIP-dossier is volgens verzoeker geen cijfer gegeven, doch de resultaten hiervan worden verwerkt in de verschillende vakken, en aangezien verzoeker voor alle andere vakken geslaagd was, kan bezwaarlijk worden aangenomen dat hij niet geslaagd was voor dit onderdeel. De evaluatie die in het administratief dossier zit is bovendien niet gedateerd en er staat niet vermeld wie deze evaluatie heeft opgesteld.

14. In de laatste memorie vraagt de verwerende partij nogmaals aandacht voor het feit dat verzoeker op het einde van zijn eerste jaar van de derde graad een B-attest kreeg met clausulering voor de richting TSO. Het onderscheid tussen TSO en BSO is net te situeren in de algemeen vormende vakken, waaronder wiskunde. De leerling TSO stapt in de arbeidsmarkt met vaardigheden die hem, meer dan een BSO afgestudeerde, in staat stellen op intellectueel zelfstandige wijze te werken. Verzoeker negeerde dit advies, deed zijn jaar over maar kreeg op het einde van dat bisjaar een waarschuwing voor de algemene vakken Frans en wiskunde. De klassenraad hecht dan ook terecht een groot en doorslaggevend belang aan het slagen in de algemene vakken, zo niet zou het verschil tussen de

richting houttechnieken TSO en houtbewerking BSO niet meer zijn dan een lege doos.

Dat de klassenraad tevens op de inhoudelijk vakoverschrijdende werking wijst met andere vakken is gedaan om het belang van wiskunde nogmaals te benadrukken; of verzoeker voor die andere vakken geslaagd is, is hieraan irrelevant.

De verwerende partij betoogt voorts dat verzoeker op de rapportdag ook de resultaten voor zijn geïntegreerde proef heeft gekregen, net zoals alle andere leerlingen. Dat verzoeker niet geslaagd is voor het GIP-dossier is dienstig en deugdelijk.

De motieven met betrekking tot de studiehouding en inzet van verzoeker ten slotte, zijn dienstig en gelden als aanvullend of versterkend motief.

15. In zijn laatste memorie verwijt verzoeker de verwerende partij “een al te vrije interpretatie” van de verschillen tussen TSO en BSO. Bovendien blijkt uit zijn behoorlijke resultaten voor de vakken organisatie, praktijk en houtbewerking dat hij de competenties die mede via wiskunde dienden te worden verworven, wel degelijk heeft verworven, zij het dat dit tot uiting is gekomen in deze andere vakken. De klassenraad faalt in de bewijslast om aan te tonen dat hij door het niet slagen voor wiskunde bepaalde competenties mist om ook voor andere vakken te slagen en dus niet heeft voldaan voor het geheel van de vorming. De vakoverschrijdende werking heeft net het tegenovergestelde aangetoond, namelijk dat verzoeker wel degelijk de competenties heeft verworven.

Beoordeling

16. Uit zijn jaarrapport blijkt dat verzoeker een jaartotaal heeft van 62% – volgens het rapport gevoegd bij het inleidend verzoekschrift – of 63% – volgens het afschrift van zijn rapport neergelegd in het administratief dossier – en voor alle vakken of vakkenclusters voldoet, uitgenomen voor wiskunde. De bijkomende proef die verzoeker voor dat vak heeft afgelegd, heeft andermaal een onvoldoende opgeleverd.

17.1. Uit de door verzoeker aangevoerde bepalingen van het organisatiebesluit wordt afgeleid dat een delibererende klassenraad op grond van zijn opdracht en werking over een autonome en ruime discretionaire bevoegdheid beschikt bij de beoordeling van een leerling, maar dat hij zich daarbij wel dient te steunen op álle relevante concrete gegevens van het dossier waarbij, onder meer, de volledige resultaten van alle proeven, toetsen of examens en de evolutie zoals die door alle leerkrachten als begeleidende klassenraad gedurende een volledig schooljaar is ervaren. Een – zelfs ondermaats – tekort voor één vak betreft slechts één element van het dossier en ontslaat de delibererende klassenraad er niet van om bij zijn beraadslaging de andere concrete gegevens van het dossier van de leerling, en in het bijzonder zijn studieresultaten voor de andere proeven, toetsen of examens of zijn globale jaarresultaat, af te wegen tegenover dit ene tekort. De resultaten behaald voor andere vakken mogen bijgevolg niet buiten beschouwing blijven.

Daarbij komt nog dat verzoeker in het bijzondere geval verkeert een laatstejaarsleerling te zijn. Bij dergelijke gevallen moet de delibererende klassenraad wel zeer specifieke redenen hebben om een leerling die voor slechts één vak cijfermatig onderdoet, niet geslaagd te verklaren en het diploma secundair onderwijs te weigeren.

Het is met name voor zo een situatie geplaatst, dat de ‘delibererende’ klassenraad de in zijn naam besloten opdracht in zijn volle omvang en met

de grootste zorgvuldigheid moet uitoefenen. Die deliberatie – of beraadslaging – van de klassenraad vereist dat hij nagaat of, niettegenstaande dit mathematisch tekort, de andere gegevens van de betrokken leerling die voor één vak niet voldoet aan de gestelde normen, er van doen blijken of die leerling niettemin voldaan heeft voor het geheel van de vorming van het betreffende leerjaar en bekwaam wordt geacht zijn studies verder te zetten in het volgende leerjaar of, zoals te dezen, in het hoger onderwijs.

Het niet slagen voor één vak of op een bijkomende proef is dan ook niet zonder meer voldoende als motief om een C-attest af te leveren.

17.2. Daarmee wordt niet tegengesproken dat één enkel tekort wel degelijk reden kan zijn om een leerling niet geslaagd te verklaren, als ten minste daarvoor specifieke redenen voorhanden zijn en de delibererende klassenraad conform de in zo een geval op hem rustende versterkte motiveringsplicht, die redenen afdoende uiteenzet in zijn beslissing.

Een reden kan te vinden zijn in de aard van het vak zelf, bijvoorbeeld wegens zijn aandeel in de totale studie, vanwege zijn belang voor de gekozen richting of ingevolge de specifieke kunde die het bedoelde opleidingsonderdeel wil en moet uittesten.

18. Terecht kwalificeert verzoeker zijn tekort voor wiskunde als het hoofdargument om hem het diploma te weigeren. De delibererende klassenraad verklaart verzoeker niet geslaagd “vanwege de tekorten op basisdoelstellingen voor het vak wiskunde en gezien het belang van deze doelstellingen binnen het studieprofiel”, zo luidt het *in fine* van de bestreden beslissing.

Dat verzoeker de leerplandoelstellingen voor wiskunde niet in voldoende mate heeft bereikt, staat buiten kijf en wordt inderdaad door verzoeker niet betwist. Een jaarresultaat moet – tot bewijs van het tegendeel – worden geacht een representatief beeld te geven van de kennis, de vaardigheden en, voor

zover opgenomen in het leerplan, de attitudes van de leerling. De leerling die, zoals verzoeker, voor een vak niet een voldoende jaarresultaat behaalt, heeft derhalve voor dat vak de leerplandoelstellingen ook niet op voldoende wijze bereikt.

19. Een andere vraag is of, gelet op wat *sub* 17 werd gesteld, dat ene tekort een C-attest rechtvaardigt.

Daarvoor verwijst de klassenraad naar “het belang van deze doelstellingen [van wiskunde] binnen het studieprofiel” en “neemt [hij] mee dat [verzoeker] voor zijn gipdossier niet geslaagd was, wel voor de uitvoering (net geslaagd)”.

20.1. Het specifieke belang van het vak wiskunde voor het studieprofiel, licht de klassenraad inzonderheid als volgt toe:

“Wiskunde is, bij uitstek [...], de wetenschap die analyseren en oplossen van problemen, organiseren, ontleden en systematiseren van processen mogelijk maakt.

Net aan deze eigenschappen en vaardigheden wordt in het studieprofiel van een jongere in houttechnieken belang gehecht. Het wiskunde-onderricht in de richting houttechnieken zorgt bovendien voor het ontwikkelen van verschillende vaardigheden en attitudes die niet alleen in een klaslokaal belangrijk zijn, maar die ook van groot belang zijn op de werkvloer. Voor iemand die de richting houttechnieken volgt zijn de vaardigheden die tijdens de wiskundelessen ontwikkeld worden zelfs essentieel in het latere beroepsleven: logische redeneervormen, technieken i.v.m. probleemanalyse en probleemoplossing, toepassen van kennis in nieuwe situaties, ...

Dat wiskunde een onmisbaar onderdeel vormt van de opleiding houttechnieken blijkt niet alleen uit bovenstaande uittreksels, het is ook terug te vinden in de inhoudelijke vakoverschrijdende werking met vakken als organisatie en praktijk houtbewerking, stabiliteit en sterkteleer. Zo is bijvoorbeeld de kennis van hellingen en hellingshoeken (wiskundig: gemiddelde en ogenblikkelijke veranderingen) en de manier om deze te berekenen onontbeerlijk bij projecten in verband met dakconstructies in het algemeen en dakspanten en noordbomen in het bijzonder. Bij het ontwerpen en het voorbereidend werk bij het vervaardigen van trappen is een basis-kennis van hellingen en hellingshoeken eveneens absoluut noodzakelijk. Om een hellingshoek te berekenen is dan weer een basisnotie van goniometrie nodig. Sinus, cosinus en tangens zijn verder ook noodzakelijke instrumenten bij het berekenen van trekkrachten in de stabiliteit en sterkte-

leer. Andere voorbeelden zijn het ontwerpen van een kast met schuine zijde en het aflezen en interpreteren van grafieken i.v.m. snijsnelheden en berekenen van het toerental. Uit tabellen en diagrammen moeten verder waarden kunnen worden afgelezen en onderling kunnen worden vergeleken. Bij het werken met CNC-machines is vlot gebruik en kennis van coördinaten een absolute must.”

20.2. De klassenraad verantwoordt aldus zijn beslissing omdat “[v]oor iemand die de richting houttechnieken volgt [...] de vaardigheden die tijdens de wiskundelessen ontwikkeld worden zelfs essentieel [zijn] in het latere beroepsleven”. Dat illustreert de klassenraad dan weer door erop te wijzen dat dit ook blijkt uit “de inhoudelijke vakoverschrijdende werking met vakken als organisatie en praktijk houtbewerking, stabiliteit en sterkteleer”.

Voor het vak ‘organisatie’ behaalde verzoeker evenwel een totale score van 65%, met voor het onderdeel ‘organisatie’ 71% en voor het onderdeel ‘technisch tekenen hout’ 57%. Een vak ‘praktijk houtbewerking’ is op het rapport van verzoeker niet terug te vinden. Het behoort, volgens de verwerende partij, onder het vak ‘realisaties hout’; nog steeds blijktens het jaarrapport behaalde verzoeker daarvoor een jaarresultaat van 60%. De vakken ‘stabiliteit’ en ‘sterkteleer’, evenmin genoteerd op het jaarrapport, vormen volgens de verwerende partij onderdelen van de cluster ‘onderzoek’, waarvoor verzoeker met een score van 75% werd bedacht.

Hetgeen hiervóór werd gesteld over de representativiteit van jaarcijfers, geldt evident ook voor voldoende jaarcijfers. Die cijfers voor die vakken waarnaar de klassenraad zelf verwijst om de relevantie en het belang van het vak wiskunde voor de studierichting ‘houttechnieken’ aan te tonen, zijn slaagcijfers, zelfs behoorlijke slaagcijfers. En een slaagcijfer is een slaagcijfer. Daaruit volgt, in principe, dat de leerling die een voldoende jaarresultaat behaalt, voor dat vak of die vakkencluster de leerplandoelstellingen op voldoende wijze heeft bereikt. De verwerende partij levert geen argumenten aan om het te dezen anders te zien. Als het door de klassenraad gelegde verband tussen, eensdeels, wiskunde en, anderdeels, de inhoudelijke vakoverschrijdende werking met vakken als ‘or-

ganisatie', 'realisaties hout' en 'onderzoek' iets vermag aan te tonen dan is het wel, dat verzoeker bij die geïntegreerde toepassing er in slaagt behoorlijke resultaten neer te zetten.

De verwijzing in de bestreden beslissing naar leerplandoelstellingen “voor de vakkenclusters organisatie en realisaties hout” die niet – of in onvoldoende mate – zouden zijn bereikt, is om dezelfde reden niet ter zake dienend.

20.3. De beroepscommissie heeft de delibererende klassenraad uitgenodigd om “zich [...] de vraag te stellen in hoeverre de niet-behaalde leerplandoelstellingen binnen het vak wiskunde voldoende zwaar doorwegen in het geheel van de opleiding tso houttechnieken”; hiervan heeft de delibererende klassenraad zich niet degelijk gekweten.

Uit wat voorafgaat volgt dat de delibererende klassenraad, wat dat deel van de motivering betreft, niet op deugdelijke gronden heeft vastgesteld dat het ene tekort voor wiskunde ook moest betekenen dat verzoeker niet heeft voldaan voor het geheel van de vorming en niet bekwaam wordt geacht zijn studies voort te zetten in het hoger onderwijs. Verzoeker blijft met een open vraag, verwoord in zijn bezwaarschrift bij de beroepscommissie, “dat wiskunde geen profielbepalend vak is en dat een beoordeling van een stage, de GIP en andere praktische vakken meer doorslaggevend zouden moeten zijn”.

Door dat vast te stellen, zet de Raad van State zich niet op de plaats van de delibererende klassenraad; hij beschermt verzoeker tegen een onwettige beslissing.

21.1. Het motief dat verzoeker niet geslaagd is “voor zijn gipdossier, wel voor de uitvoering (net geslaagd)” overtuigt evenmin.

Alleszins vormt de onvoldoende voor het GIP-dossier geen doorslaggevend element in de motivering. In het andere geval, had de delibererende klassenraad verzoeker immers niet onderworpen aan een bijkomende proef. Het kan, nu hiervóór het hoofdargument is afgewezen, uit zichzelf dan ook niet volstaan om het C-attest te verantwoorden.

21.2. Daar komt bij, dat nergens in de voorgaande beslissingen, noch op het jaarrapport enige melding wordt gemaakt van de geïntegreerde proef van verzoeker, laat staan van een onvoldoende voor (een onderdeel van) die GIP. De in het administratief dossier oorspronkelijk daarover bijgebrachte stukken, maken ook alleen melding van “de doelstellingen van houttechnieken die Stef Troch niet bereikt heeft”, zonder dat er sprake is van een globale beoordeling van die GIP en zonder dat daaruit blijkt dat verzoeker voor de GIP in zijn geheel niet geslaagd zou zijn.

Een en ander heeft het bevoegde lid van het auditoraat ertoe gebracht bij de verwerende partij bijkomende inlichtingen in te winnen. Daarover ondervraagd door de auditeur-verslaggever, laat de verwerende partij vervolgens weten dat “de beoordeling van het GIP-dossier [...] niet [wordt] vermeld op het jaarrapport; de GIP en het vakkenpakket wordt immers afzonderlijk beoordeeld” en dat “in de initiële beslissing van de delibererende klassenraad [...] het niet geslaagd zijn voor het GIP-dossier [...] wel mee in overweging [werd] genomen, maar niet uitdrukkelijk in de motivering opgenomen; na het advies van de interne beroepscommissie dd. 13/09/2012 [...] werd dit uitdrukkelijk opgenomen in de motivering”. De verwerende partij heeft aan het auditoraat aanvullende stukken bezorgd, die aan het administratief dossier zijn toegevoegd. Uit die over de GIP van verzoeker bijgebrachte stukken blijkt dat verzoeker voor het onderdeel ‘dossier’ een score van 23/55 (41,8%) behaalt, voor het onderdeel ‘praktijk’ 48/80 (60%) en van de externe jury het cijfer 31,5/45 (70%) krijgt toegekend. Dat levert een eindtotaal van 56,9% op.

Of verzoeker, zoals hij beweert maar door de verwerende partij wordt tegengesproken, nooit eerder deze cijfers heeft gezien, mag in het midden blijven. Zou verzoeker immers, blijkens deze alvast voor de Raad nieuwe stukken, weliswaar niet geslaagd zijn voor één onderdeel van de GIP – het ‘dossier’ – dan behaalt hij wel een voldoende eindtotaal. Uit de ‘toelichting’ bij het rapportmapje, dat de verwerende partij thans bijbrengt, valt te leren dat dit volstaat om te slagen. Ook voor de geïntegreerde proef ligt bijgevolg een slaagcijfer voor.

21.3. Het motief is niet dienstig.

22.1. De klassenraad gaat verder uitgebreid in op het feit dat verzoeker op het einde van het daaraan voorafgaande schooljaar, binnen dezelfde graad, een onvoldoende behaalde voor wiskunde en dat hem toen een waarschuwing werd gegeven. Die waarschuwing en het daaraan gekoppelde remediëringsplan zou verzoeker in de wind hebben geslagen.

22.2. Verzoeker kreeg twee schooljaren eerder een B-attest met advies over te stappen naar een richting houtbewerking BSO. Hij heeft dat advies niet gevolgd en zijn eerste jaar van de derde graad TSO overgedaan. Een B-attest biedt hem die mogelijkheid. Hetzelfde jaar hernemen geeft de leerling een kans om zijn tekorten op te halen. Dat is blijkbaar ook gebeurd, aangezien verzoeker na zijn bisjaar een A-attest kreeg. Weliswaar met waarschuwingen voor Frans en wiskunde.

Ook al vermag de delibererende klassenraad rekening te houden met de uitgesproken waarschuwing voor een vak bij het beoordelen van de prestaties van de leerling voor dat vak in het thans voorliggende jaar, dan ontslaat dit de delibererende klassenraad evenwel er nog niet van alle elementen van het leerlingendossier in aanmerking te nemen en het ene, onbetwiste tekort af te wegen tegenover de andere behaalde resultaten.

23. De daarmee samenhangende motivering in verband met verzoekers studiehouding en inzet blijkt in de bestreden beslissing te zijn beperkt tot het vak wiskunde.

In de mate dat de studiehouding al rechtens bij de beoordeling van een leerling mag worden betrokken, mag ze alleszins slechts ter ondersteuning of versterking van de decisieve motieven worden aangevoerd.

Nu is gebleken dat het determinerend motief – het ene jaartekort voor wiskunde en het belang van dat vak voor de opleiding – niet deugdelijk is, kan het C-attest niet worden gesteund op een studiehouding, die slechts als aanvullend of versterkend motief kan dienst doen.

24. Het eerste en het tweede middel zijn in de aangegeven mate gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt de beslissing van 21 september 2012 van de delibererende klassenraad van het tweede leerjaar van de derde graad, studierichting houttechnieken TSO, van het VTI Sint-Laurentius te Lokeren, waarbij aan Stef Troch een oriënteringsattest C wordt toegekend.

2. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 23 december 2013, door de Raad van State, IXe kamer, samengesteld uit:

Geert Van Haegendoren,	kamervoorzitter,
Daniël Moons,	staatsraad,
Bert Thys,	staatsraad,
bijgestaan door	
Tiny Temmerman,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Tiny Temmerman

Geert Van Haegendoren